

ПРИМЕНА ВИШЕКРИТЕРИЈУМСКИХ МЕТОДА У ИЗРАДИ КАРТЕ ХАЗАРДА ОД КЛИЗИШТА ЗА ПОДРУЧЈЕ ОПШТИНЕ КРУПАЊ

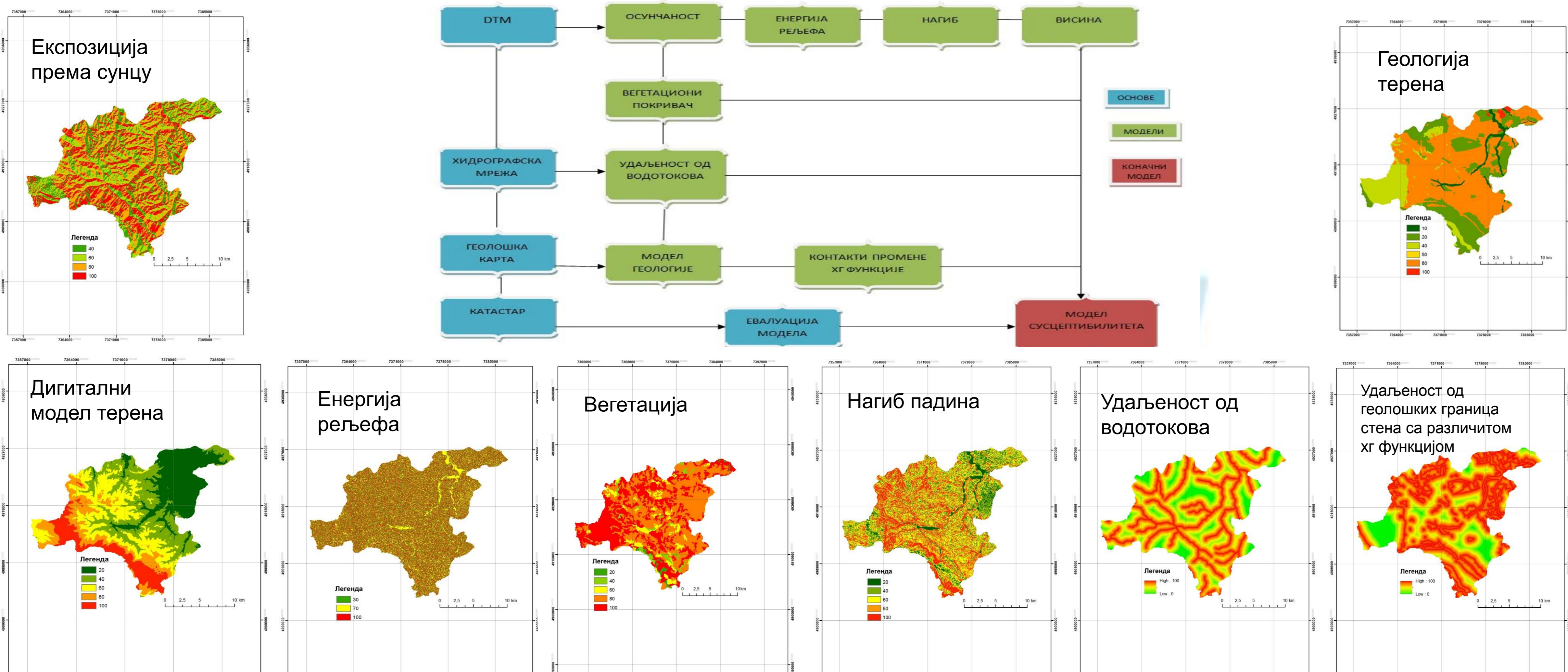
Јелка Крушић, Катарина Андрејев, Оливера Китановић, Никола Вуловић

УВОД

Карта хазарда је урађена коришћењем две методе *Conditional Probability (Likelihood Ratio и Weight of evidence)* и *ANP (Analytic Hierarchy Process)*. На тај начин је извршено својеврсно тестирање статистичких метода, с обзиром да је општина Крупањ највише настрадала општина од клизишта у периоду маја месеца прошле године. Имајући у виду велики број података, овакво тестирање се показало да је од великог значаја. Такође, вршено је тестирање у оквиру самих метода приликом додељивања параметара, односно кориговање у смислу поређења са постојећим регистрованим клизиштима, до добијања финалног модела подобности терена ка клижењу.

УЛАЗНИ ПОДАЦИ

Као фактори који утичу на развој процеса клижења, узети су: висина терена, енергија рељефа, осунчаност падина, нагиб терена, удаљеност од геолошких граница стена са различитом хидрогеолошком функцијом, удаљеност од локалних водотокова, вегетациони покривач и геологија терена. Затим је извршено вредновање удела сваког параметра на сам процес, а тиме и зонирање према склоности (подложности) терена ка клижењу.

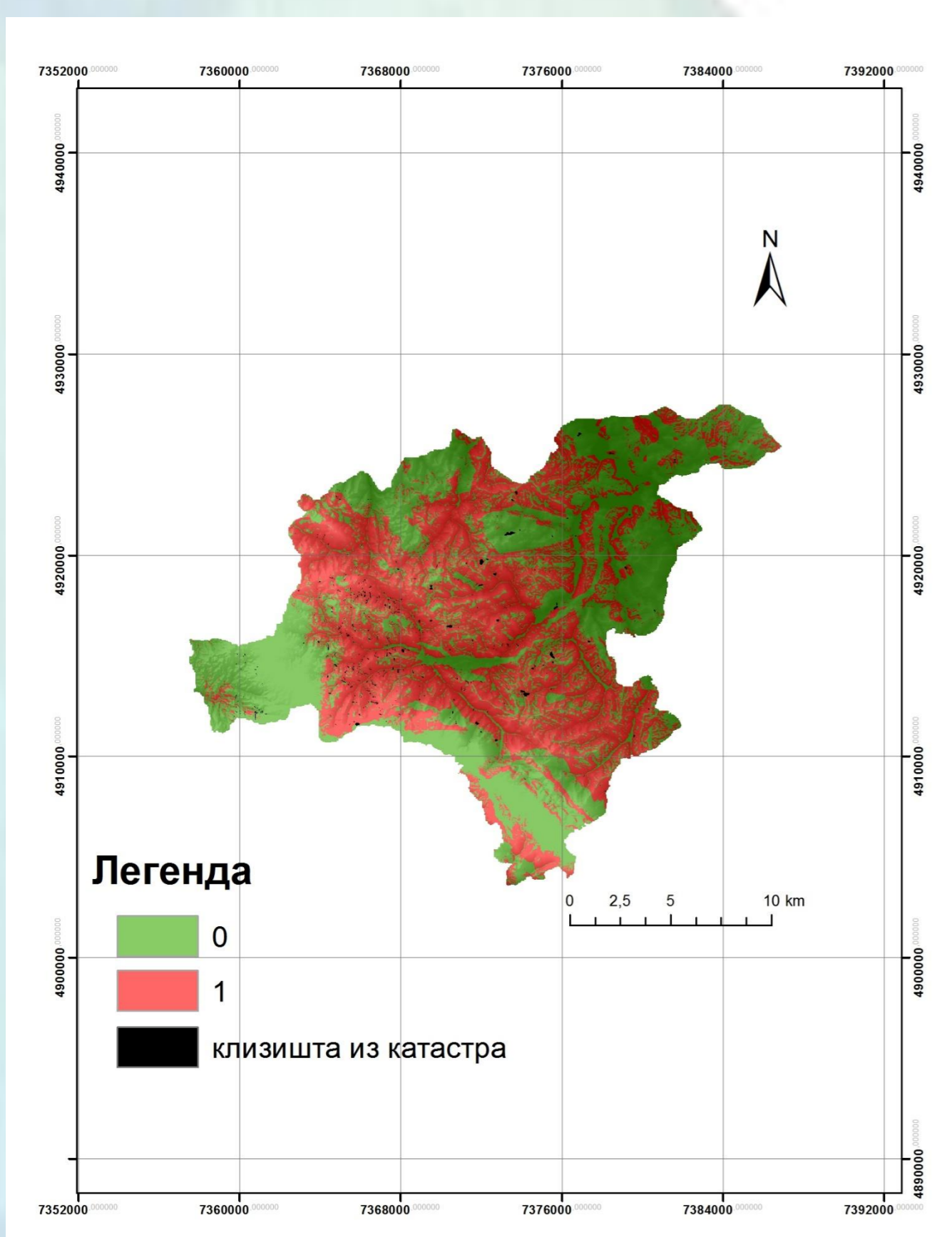
ANP метода је поступак којем неколико одабраних улазних параметара (*дигитални модел терена, експозиција према сунцу, енергија рељефа, нагиб падина, удаљеност од границе јединица са различитом хидрогеолошком функцијом, удаљеност од водотокова, вегетациони покривач и геологија терена*) дефинише коначни модел терена (склоност ка клижењу). Фактори који се узимају у обзир утичу на финални модел преко својих тежинских коефицијената (бодова), а да су претходно сви фактори нормализовани (доведени на исту скалу, у овом случају 0-100). Како се њихов утицај истовремено одређује, они захтевају на неки начин међусобно вредновање односно квантификовање сваког појединачног члана у односу на било који други.

Weight of evidence (WOE) је један од поступака у оквиру условне вероватноће (*CP*) који користи *Bayes-ов* модел вероватноће. То подразумева процену односа између просторне дистрибуције подручја која имају клизишта и просторног распрострањења анализираних параметара који доприносе склоности терена ка клижењу. Коначни модел подложности терена ка клижењу се заснива на рачунању позитивних *W+* и негативних *W-* тежинских фактора, тј. колики је тренутно, као и колики ће у будућности бити степен утицаја сваког улазног параметра на настанак процеса клижења на датом подручју. Карта односно модел склоности ка клижењу се добија применом *cross* табулације, тј. преклапањем катастра клизишта и класификованих улазних параметара.

Analytic hierarchy process

Conditional Probability (WOE)

Евалуација добијених модела

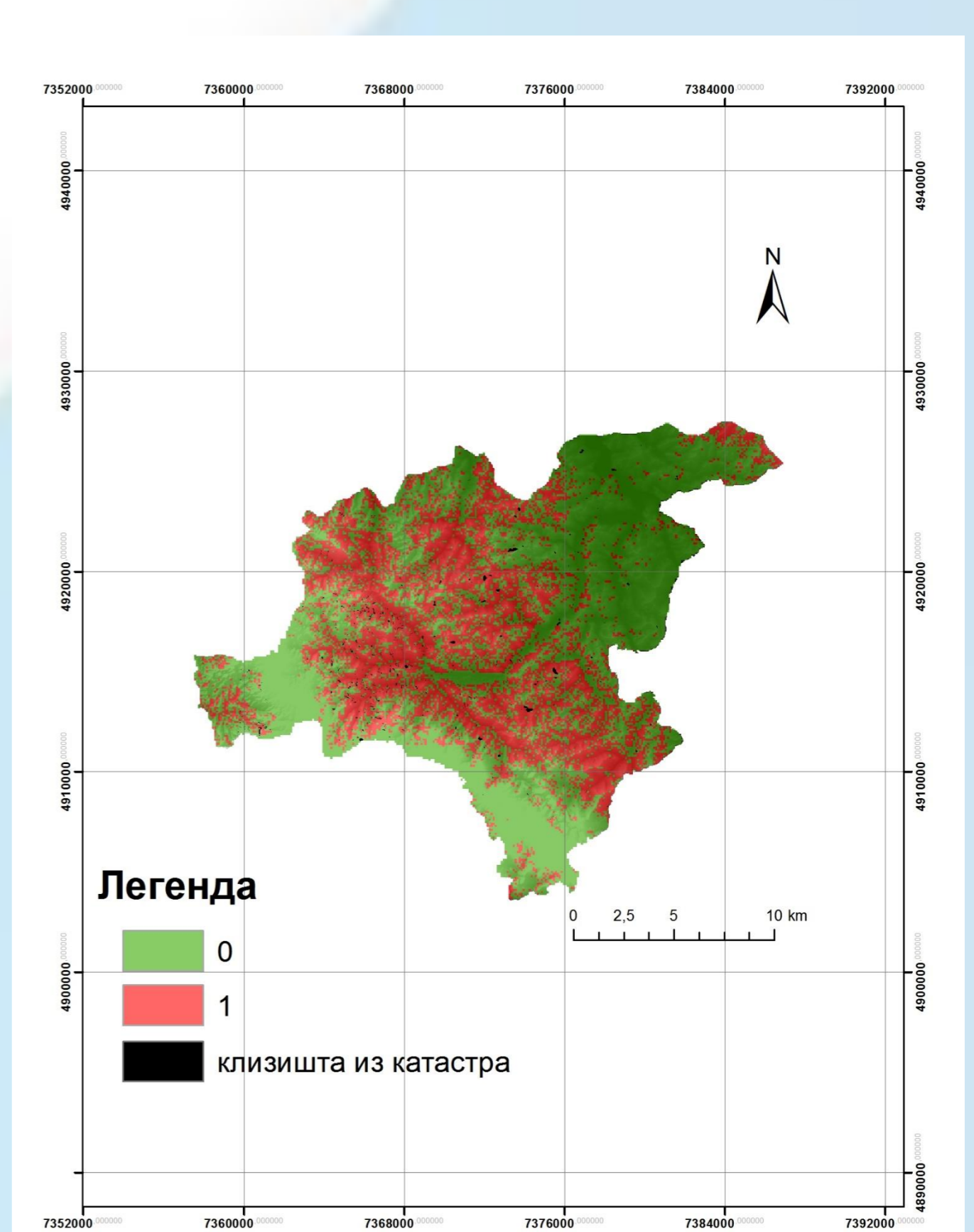
	Катастар 0	Катастар 1	Катастар 0	Катастар 1
Модел 0	175901400	153803700	205687800	548100
Модел 1	526500	1018800	121701600	996300

Применом матрица контингенције добијени су показатељи: стопе *TPR, SPC, FPR, FNR* и *ACC*. Најзначајнији показатељи тачности добијеног *ANP* модела, су вредности *FPR* и *FNR*

		ANP/CP
<i>Sensitivity (Осетљивост)</i>	$TPR=TP/P=TP/(TP+FN)$	0,00658 / 0.645104895
<i>Specificity (Специфичност)</i>	$SPC=TN/N=TN/(FP+TN)$	0,997016 / 0.628267
<i>FPR (Стопа лажних позитива)</i>	$FPR=FP/N=FP/(FP+TN)$	0,002984 / 0.371733
<i>FNR (Стопа лажних негатива)</i>	$FNR=FN/P =FN/(TP+FN)$	0,99342 / 0.354895
<i>Accurasy (Тачност)</i>	$ACC=(TP+TN)/(P+N)$	0,534098 / 0.628346

Са подацима којима се располагало добијени су модели релативно задовољавајуће тачности. *Likelihood Ratio* метода се показала као непримењива на примеру ове територије. Релативно добри подаци добијени су применом *ANP* и *Weight of Evidence* метода, иако је њихова евалуација дала прилично другачије резултате.

Поузданост модела склоности терена ка клижењу ће се повећати самом допуном катастра која је у току. Примена две различите вишекритеријумске анализе, указала је на неопходност поседовања више података из катастра. Узимајући у обзир чињеницу да се *ANP* метода заснива на субјективности, док је *Weight of Evidence* статистичка метода, обе захтевају искуство и учешће већег броја стручњака за израду једне карте, како би се субјективност свела на минималну меру. С обзиром да су ово прве верзије модела склоности ка клижењу, добијени резултати су на задовољавајућем нивоу.

ANP	геологија	хг границе	уд. од водотокова	од вегетација	енергија рељефа	висина	експозиција	%
геологија	0,25	0,25	0,25	0,22	0,31	0,27	0,24	0,21
хг границе	0,25	0,25	0,25	0,29	0,25	0,23	0,20	0,18
нагиб	0,25	0,25	0,25	0,29	0,25	0,23	0,20	0,18
удаљеност од водотокова	0,08	0,06	0,06	0,07	0,06	0,09	0,14	0,13
вегетација	0,05	0,06	0,06	0,07	0,06	0,09	0,10	0,13
енергија рељефа	0,04	0,05	0,05	0,02	0,03	0,05	0,07	0,08
висина	0,04	0,04	0,04	0,02	0,02	0,02	0,03	0,05
експозиција	0,03	0,04	0,04	0,01	0,01	0,02	0,02	0,03
Сума	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00